

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

«» 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТРУДОВЕ ПРАВО

для студентів

спеціальності *081 Право*

освітньої програми *Право*

освітньо-кваліфікаційного рівня *молодший спеціаліст*

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <i>1621/20</i>	
<i>Жильцов</i> (підпис)	<i>Жильцов</i> (прізвище, ініціали)
« <i>16</i> »	20 <i>20</i> р.

Київ – 2020

Розробник: Тарасюк Алла Юріївна, викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Тарасюк Алла Юріївна, викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Протокол від 25 серпня 2020 року № 1

Голова циклової комісії Алла ТАРАСІЮК

Робочу програму перевірено
«26» 08 2020 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи

Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директора
з навчальної роботи

Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 20_/20_н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № _____

на 20_/20_н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № _____

на 20_/20_н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № _____

на 20_/20_н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	7 / 210	
Курс	4	
Семестр	7	8
Кількість змістових модулів з розподілом	4	3
Обсяг кредитів	4	3
Обсяг годин, в тому числі:	120	90
Аудиторні	72	54
Модульний контроль	8	6
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	40	30
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Трудове право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста галузі знань 0304 Право, спеціальності 5.03040101 Правознавство.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система наукових знань про об'єктивні властивості трудової діяльності людей (їх внутрішню структуру і логіку розвитку); про основні та загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування трудових відносин.

Метою викладання навчальної дисципліни «Трудове право» є: вивчення основних принципів та інститутів трудового права, напрямів правового регулювання трудових та тісно пов'язаних з ними відносин, набуття навичок роботи з нормативними актами.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Трудове право» є:

- формування у студентів системи науково-теоретичних і практичних знань з трудового права, визначення та розкриття змісту понять, категорій трудового права;
- ознайомлення з основними положеннями та проблемами трудового права і його окремими інститутами;
- вивчення загальних, специфічних об'єктивних закономірностей розвитку трудового права;
- засвоєння студентами основних нормативних актів, що регулюють питання трудових правовідносин в Україні.

В результаті вивчення дисципліни у студента мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- здатність розкривати, пояснювати основні норми трудового права,
- готовність грамотно використовувати основну юридичну термінологію в галузі трудового права;
- здатність називати, аналізувати нормативно-правові акти, що регулюють норми

- сучасного трудового права,
- уміння порівнювати національне трудове законодавство з міжнародними правовими актами;
  - здатність розкривати, пояснювати зміст і структуру нормативно-правових актів, вміти ними користуватися, знаходити необхідну інформацію, співвідносити норми права з реальними життєвими ситуаціями;
  - готовність пояснювати поняття трудового спору, визначати його види та встановлювати порядок його вирішення;
  - здатність визначати та пояснювати порядок і процедуру розслідування нещасних випадків на виробництві; називати документи, які регламентують дане питання, встановлювати наслідки розслідування.

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Трудове право» студент:

- знає, розкриває, пояснює основні норми трудового права,
- знає, пояснює та грамотно використовує основну юридичну термінологію в галузі трудового права;
- знає, називає, аналізує нормативно-правові акти, що регулюють норми сучасного трудового права,
- порівнює національне трудове законодавство з міжнародними правовими актами;
- знає, пояснює зміст і структуру нормативно-правових актів; вміє ними користуватися, знаходити необхідну інформацію, співвідносити норми права з реальними життєвими ситуаціями;
- юридично грамотно коментує, пояснює обставини взаємовідносин, що виникають в галузі трудового права;
- надає консультації щодо можливостей подальшого розвитку подій, розв'язання та уникнення конфліктних ситуацій, визначає обтяжуючі і пом'якшуючі обставини;
- складає перелік нормативно-правових актів, які регулюють окремі трудові правовідносини;
- складає проекти документів, що регулюють основні трудові правовідносини (трудова угода, трудовий договір, контракт, документи, щодо розслідування нещасних випадків на виробництві, тощо), знаходить юридичні помилки і неточності у юридичних документах, вміє їх виправляти;
- називає осіб, які є сторонами трудових правовідносин, визначає їхню роль, повноваження, права та межі компетентності;
- знає та пояснює поняття трудового спору, його види та визначає порядок його вирішення;
- знає і пояснює порядок і процедуру розслідування нещасних випадків на виробництві; називає документи, які регламентують дане питання, встановлює наслідки розслідування.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

	Назва змістових модулів, тем	усього	Розподіл годин між видами роботи					
			Аудиторні					Самостійна
			лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	
VII семестр								
МОДУЛЬ I. Предмет, метод, система, джерела, принципи та функції трудового права. Трудові правовідносини								
1	Предмет, методи, джерела трудового права	2	2					
2	Принципи, функції, відмежування трудового права від інших галузей права	9	2				2	5
3	Працівники, роботодавці як суб'єкти трудових правовідносин	2	2					
4	Професійні спілки як суб'єкти трудових правовідносин	2	2					
5	Трудові колективи, об'єднання роботодавців як суб'єкти трудових правовідносин	11	2	2			2	5
	Модульний контроль	2						
	Всього	28	10	2	0	0	4	10
МОДУЛЬ II. Колективні договори та угоди. Забезпечення зайнятості та працевлаштування громадян України								
6	Поняття, сторони та зміст колективного договору	7	2					5
7	Колективні переговори та укладення колективного договору, угоди	4	2				2	
8	Поняття, категорії зайнятого населення і державні гарантії у сфері зайнятості	7	2					5
9	Правові питання організації працевлаштування державною службою зайнятості	6	2	2			2	
10	Правове забезпечення зайнятості і працевлаштування	2	2					
	Модульний контроль	2						
	Всього	28	10	2			4	10
МОДУЛЬ III. Поняття та особливості укладення трудового договору. Припинення трудового договору								
11	Поняття, сторони зміст трудового договору	7	2					5
12	Випробовування при прийнятті на роботу	2	2					
13	Юридичне оформлення трудового договору	6	2	2			2	
14	Види та зміна умов трудового договору	2	2					
15	Загальні підстави та припинення трудового договору з ініціативи працівника та власника	7	2					5
16	Оформлення звільнення і проведення розрахунку. Відсторонення від роботи	6	2	2			2	
	Модульний контроль	2						
	Всього	32	12	4			4	10
МОДУЛЬ IV. Робочий час. Час відпочинку								
17	Поняття та види робочого часу	2	2					5

18	Режим робочого часу та його види	2	2					
19	Надурочна робота. Облік робочого часу	6	2	2			2	
20	Поняття та види часу відпочинку	2	2					5
21	Поняття та види відпусток	2	2					
22	Стаж роботи, що дає право на щорічну основну відпустку. Порядок надання відпусток	8	2	2			2	
	Модульний контроль	2						
	Всього	32	12	4			4	10
	За семестр	120	44	12			16	40
VIII семестр								
МОДУЛЬ V. Оплата праці. Дисциплінарна відповідальність в трудовому праві								
23	Поняття та правове регулювання оплати праці	7	2					5
24	Організація оплати праці	2	2					
25	Нормування праці. Тарифна система	2	2					
26	Преміювання працівників	6	2	2			2	
27	Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення	7	2					5
28	Юридична відповідальність за порушення трудової дисципліни	6	2	2			2	
	Модульний контроль	2						
	Всього	32	12	4			4	10
МОДУЛЬ VI. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Охорона праці								
29	Поняття та загальна характеристика матеріальної відповідальності	7	2					5
30	Визначення розміру шкоди та порядок її відшкодування	4	2				2	
31	Поняття охорони здоров'я на виробництві та її правове забезпечення	9	2	2				5
32	Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві	4	2				2	
33	Загальнообов'язкове державне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань	4	2	2				
	Модульний контроль	2						
	Всього	30	10	4			4	10
МОДУЛЬ VII. Професійне навчання і підвищення кваліфікації працівників. Трудові спори								
34	Правові питання організації професійного навчання. Пільги для працівників, які навчаються у середніх вищих закладах освіти	2	2					
35	Поняття трудових спорів	7	2					5
36	Порядок вирішення індивідуальних трудових спорів	4	2				2	
37	Порядок вирішення колективних трудових спорів	2	2					
38	Страйк як крайній засіб вирішення колективного трудового спору	11	2	2			2	5
	Модульний контроль	2						
	Всього	28	10	2			4	10
	За семестр	90	32	10			12	30
	За рік	210*	76	22			28	70

* із урахуванням МКР

5. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ I. Предмет, метод, система, джерела, принципи та функції трудового права. Трудові правовідносини

Тема 1. Предмет, методи, джерела трудового права (2 год.)

Поняття, ознаки і сутність трудового права. Поняття «праця», ознаки найманої праці. Трудове право України як самостійна галузь права, її співвідношення з суміжними галузями права. Предмет трудового права. Функції трудового права. Система трудового права як галузі права і науки. Співвідношення системи трудового права та системи законодавства про працю. Індивідуальні відносини трудового найму. Колективні трудові відносини.

Загальне юридичне становище учасників правовідносин.

Поняття, система та види джерел трудового права. Внутрішні джерела трудового права. Зовнішні джерела права. Локальні нормативні акти: поняття, види, особливості розробки і прийняття. Сфера дії норм трудового права. Єдність та диференціація правового регулювання праці. Юридична сила джерел трудового права.

Основні поняття теми: постійне працездатне населення; трудова діяльність людей; охоронні відносини; працівник та роботодавець; трудовий договір; колективні трудові відносини; державна служба зайнятості; Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття; заборона примусової праці; специфічні способи захисту трудових прав та забезпечення виконання трудових обов'язків; загальні положення; індивідуальне трудове право; колективне трудове право.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 14.

Тема 2. Принципи, функції, відмежування трудового права від інших галузей права (2 год.)

Поняття і загальна характеристика принципів трудового права. Класифікація принципів трудового права, їх реалізація в нормах трудового права. Принципи окремих інститутів трудового права.

Політика держави в галузі правового регулювання ринку праці. Керівні засади встановлення умов праці працівників.

Головні напрями правової політики в галузі охорони здоров'я і захисту трудових прав.

Соціальна функція у сфері праці.

Суміжні галузі права, розмежування за предметом і методом.

Основні поняття теми: свобода праці; рівність прав і можливостей; безпечні умови праці; заробітна плата та соціальна стандартизація і державне гарантування; суб'єкти відносин; соціальне партнерство; організація роботодавців; предмет і метод правового регулювання.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 14.

Тема 3. Працівники як суб'єкти трудових правовідносин (2 год.)

Трудові правовідносини. Поняття, ознаки та загальна характеристика трудових правовідносин. Сторони і зміст трудових правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин.

Правовий статус суб'єкта трудового права. Суб'єктивні права й обов'язки, гарантії

реалізації трудових прав і обов'язків, відповідальність суб'єктів трудового права. Працівники як суб'єкти трудового права, трудового договору, трудових правовідносин. Трудовий колектив підприємства, установи, організації та його представники. Правовий статус іноземців і осіб без громадянства як суб'єктів трудового права.

Повноваження трудового колективу та їх класифікація. Організаційно-правові форми (механізми) реалізації повноважень і самоврядування трудового колективу. Правовий статус і повноваження колективу бригади у сфері праці. Органи трудового колективу (загальні збори, рада трудового колективу) та їх компетенція. Принципи діяльності трудового колективу

Основні поняття теми: трудові правовідносини; договірно-правовий акт; особливості суб'єктивного, змістовного, юридичного характеру; праця як трудова функція; найманий працівник; трудова правосуб'єктність; медичний огляд; небезпечні і важкі та шкідливі умови праці; граничне вікове обмеження; наявність чи відсутність громадянства та судимості; власник підприємства; юридична особа; професійна спілка; статус профспілок; громадський контроль.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Тема 4. Професійні спілки як суб'єкти трудових правовідносин (2 год.)

Професійні спілки та інші уповноважені на представництво трудовим колективом органи як суб'єкти трудового права. Правові основи діяльності професійних спілок. Законодавство про права та гарантії діяльності професійних спілок. Поняття профспілок, їх завдання та функції. Загальна характеристика правового статусу професійних спілок у сфері праці. Основні права професійних спілок у сфері праці та їх класифікація. Правовий статус органів професійних спілок. Захисна функція професійних спілок. Роль професійних спілок у виникненні, зміні та припиненні трудового договору. Права професійних спілок у захисті трудових прав працівників, встановленні умов праці, регулюванні заробітної плати і робочого часу, контролі та нагляді за додержанням законодавства про працю, колективного договору та угод..

Основні поняття теми: Професійні спілки, трудовий колектив, трудовий договір, законодавство про працю, колективний договір та угода.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Тема 5. Об'єднання роботодавців як суб'єкти трудових правовідносин (2 год.)

Роботодавці (юридичні та фізичні особи) як суб'єкти трудового права. Правовий статус роботодавців. Представники роботодавців та їх повноваження.

Власник підприємства, установи, організації України. Поняття роботодавця. Підприємство, установа, організація як суб'єкт трудового права. Зміст трудової правосуб'єктності державного підприємства. Спільні, кооперативні, орендні, акціонерні підприємства, організації, підприємства з іноземними інвестиціями як суб'єкти трудового права.

Державні органи як суб'єкти трудового права. Інші суб'єкти трудового права. Служба зайнятості. Органи нагляду та контролю. Органи з вирішення індивідуальних і колективних трудових спорів. Організації роботодавців та основні засади їх діяльності.

Особливості соціально-партнерських відносин в трудовому праві.

Основні поняття теми: колективний договір; нормативне забезпечення; статут підприємства; збори(конференція) і їх виборні органи; система соціального партнерства; роботодавець; завдання організацій роботодавців та їх об'єднань; незалежність, не

підзвітність та непідконтрольність; статутна діяльність; колективна структура сторін соціального партнерства; рівні партнерства.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Семінар 1. Трудові правовідносини (2 год.)

МОДУЛЬ II. Колективні договори та угоди. Забезпечення зайнятості та працевлаштування громадян України

Тема 6. Поняття, сторони та зміст колективного договору (2 год.)

Поняття та сторони колективних договорів та колективних угод.

Форма і строк трудового договору. Види трудового договору. Порядок укладення трудового договору.

Зміст колективного договору.

Колективні угоди: поняття і сторони.

Основні поняття теми: виробничий, регіональний, галузевий, національний рівень; локальний нормативно-правовий акт; правовий інститут правового договору в даний час і в проекті Трудового кодексу; структурні підрозділи підприємств; бюджетна установа; роботодавець і трудовий колектив; процес підготовки;

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 15.

Тема 7 . Колективні переговори та укладення колективного договору, угоди (2 год.)

Поняття і сторони колективного договору та угоди, їх зміст та види. Сфера дії законодавства про колективні договори та угоди. Принципи розробки та укладення колективних договорів та угод. Соціально-правове значення колективного договору, угоди. Поняття колективного договору.

Сторони колективного договору. Порядок укладення колективного договору. Колективні переговори. Строк і порядок ведення переговорів, вирішення розбіжностей, що виникають під час їх ведення. Порядок розробки, укладення та внесення змін і доповнень до колективного договору. Повноваження робочої комісії. Набирання чинності договору.

Строк чинності колективного договору. Зміст колективного договору. Види умов колективного договору: нормативні, зобов'язальні та ін. Структура колективного договору.

Реалізація колективного договору та контроль за виконанням його умов. Внесення змін і доповнень до колективного договору. Поняття, види та сторони соціально-партнерських угод.

Основні поняття теми: пропозиція; механізм вирішення розбіжностей; робоча комісія; зміст колективного договору; примирна процедура та врегулювання розбіжностей; винесення проекту на розгляд трудового колективу; Національна служба посередництва і примирення; строки чинності; звіт про виконання; реєстрація угод та договорів.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 15.

Тема 8. Поняття, категорії зайнятого населення і державні гарантії у сфері зайнятості (2 год.)

Законодавство про зайнятість населення. Поняття зайнятості. Форми зайнятості.

Основні принципи державної політики у сфері зайнятості та працевлаштування.

Державні гарантії права на вибір виду зайнятості в Україні. Державна служба зайнятості, її структура, функції та права. Державний фонд сприяння зайнятості.

Основні поняття теми: повна зайнятість; природне, фрикційне, структурне безробіття; офіційне і приховане безробіття; Європейська соціальна хартія; основні та додаткові державні гарантії по подоланню безробіття; пропозиція і попит на робочу силу; система соціального страхування; гарантії для окремих категорій населення; загальні та спеціальні органи; центри зайнятості, структура.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 15.

Тема 9. Правові питання організації працевлаштування державною службою зайнятості (2 год.)

Поняття працевлаштування. Правові форми працевлаштування. Поняття підходящої роботи. Особливості працевлаштування деяких категорій громадян: неповнолітніх, молоді, яка закінчила середню загальноосвітню школу, демобілізованих із Збройних сил України, інвалідів та ін.

Професійна підготовка і перепідготовка незайнятих громадян Права й обов'язки підприємств, установ, організацій у реалізації державної політики зайнятості населення. Державна служба зайнятості. Працевлаштування державною службою зайнятості. Соціальний статус та захист безробітного.

Основні поняття теми: незайняті громадяни; сумісництво; вільний час; реєстрація в службі зайнятості; дозвіл на працевлаштування іноземцям; постійне проживання; обов'язки безробітного; «підходяща робота»; професійна підготовка; особа з обмеженими фізичними можливостями, і інші категорії; статус безробітного; обмеження щодо визнання статусу безробітного; принципи страхування на випадок безробіття; страховий випадок; страховий стаж і виключення з загального правила; судовий захист прав.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Тема 10. Правове забезпечення зайнятості і працевлаштування (2 год.)

Правові відносини органів працевлаштування з громадянами. Права й обов'язки громадян, які звернулися з питаннями працевлаштування. Організований набір працівників, переселення та інші форми сприяння у влаштуванні на роботу. Розподіл на роботу молодих працівників і спеціалістів після закінчення ними відповідних навчальних закладів. Організація оплачуваних громадських робіт. Безробітні та їх правовий статус. Визначення безробітного. Порядок реєстрації громадян як безробітних. Види компенсації безробітним. Припинення виплати допомоги по безробіттю. Матеріальна допомога членам сім'ї безробітного.

Основні поняття теми: органи працевлаштування, молоді працівники і спеціалісти, громадські роботи, безробітні, допомоги по безробіттю.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Семінар 2. Колективні договори та угоди. Державні гарантії у сфері зайнятості (2 год.)

МОДУЛЬ III. Поняття та особливості укладення трудового договору. Припинення трудового договору

Тема 11. Поняття, сторони зміст трудового договору (2 год.)

Сторони трудового договору.

Зміст трудового договору.

Поняття та значення трудового договору. Відмінність трудового договору від цивільно-правових угод про працю.

Сторони трудового договору. Зміст трудового договору. Умови трудового договору (контракту) та їх правове значення. Умови, які передбачені у законодавстві. Умови, що встановлюються за угодою сторін при укладенні трудового договору. Необхідні та додаткові (факультативні) умови. Поняття трудової функції та місця роботи.

Порядок укладення трудового договору (контракту). Юридичні гарантії при укладенні трудового договору (контракту). Форма трудового договору. Документи, що подаються при укладенні трудового договору (контракту). Реєстрація трудового договору між працівником і фізичною особою.

Оформлення прийняття на роботу. Трудова книжка. Гарантії при прийнятті на роботу неповнолітніх, вагітних жінок і жінок, які мають дітей до 14 років та дітей-інвалідів, інших категорій громадян. Судовий захист від необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу.

Види трудових договорів: за строком дії, змістом, порядком укладення. Особливості окремих видів трудових договорів. Строкові трудові договори. Види строкових трудових договорів. Контракт як різновид трудового договору. Зміст контракту. Трудові договори при суміщенні професій і посад. Трудовий договір про роботу за сумісництвом. Трудові договори з іноземцями. Трудові договори, що укладаються з працівниками за конкурсом. Трудовий договір з надомниками. Інші види трудових договорів.

Основні поняття теми: праця юридично несамостійна; власні засоби виробництва; строки; норма праці; грошова винагорода; трудова функція; дисциплінарна влада стосовно працівника; юридична гарантія; працівник та роботодавець; пенсійний вік; загально-цивільстичний принцип; підприємець; взаємні права і обов'язки сторін; систематизований перелік робіт і професій; строки; фактичний допуск до роботи; визнання умов договору недійсними.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 15.

Тема 12. Випробування при прийнятті на роботу (2 год.)

Призначення випробування. Випробувальний термін. Категорії працівників, до яких випробування застосовувати не можна. Тривалість випробування при прийнятті на державну службу. Оплата праці на випробувальний термін. Оформлення прийняття на роботу з випробуванням.

Відповідність працівника виконуваній роботі. Звільнення працівника, який не витримав випробування.

Основні поняття теми: випробування, випробувальний термін.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Тема 13. Юридичне оформлення трудового договору. Види та зміна умов трудового договору (2 год.)

Юридичне оформлення трудового договору. Документи, що подаються при прийнятті на роботу. Трудова книжка працівника. Фактичний допуск до роботи.

Правові питання підготовки кадрів на виробництві. Підвищення кваліфікації кадрів. Перепідготовка кадрів і навчання другої професії. Обов'язок власника (роботодавця) проінструктувати працівника і визначити йому робоче місце. Обов'язок працівника

особисто виконувати доручену йому роботу.

Основні поняття теми: відповідність працівника роботі; строки терміну випробовування; категорія громадян, на яких не поширюється випробовування; згода профкому; відомості, що заборонені вимагати від особи при прийнятті на роботу; письмова форма; контракт; етапи оформлення; стан здоров'я; зобов'язання власника перед працівником; строковий та безстроковий трудовий договір; тимчасова робота; сезонна робота; трудовий договір з трудящим-мігрантом; сумісництво; суміщення професій і посад; державний службовець; молодий спеціаліст; роботодавець-фізична особа; переведення, переміщення, зміна істотних умов праці.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 10, 16, 19, 22.

Тема 14. Види та зміна умов трудового договору (2 год.)

Види та зміна умов трудового договору. Поняття переведення на іншу роботу та його відмінність від переміщення. Види переведень на іншу роботу. Переведення на іншу постійну роботу. Тимчасове переведення на іншу роботу, його види: в разі виробничої потреби, для заміни відсутнього працівника, в разі простою. Інші види переведень. Заборона переведення на некваліфіковані роботи. Зміна істотних умов праці. Підстави і порядок зміни істотних умов праці.

Угода сторін. Підстави передбачені контрактом (п.8 ст.36 КЗпП). Переведення працівника з його згоди на інше підприємство, установу, організацію або перехід на виборну посаду (п.5 ст.36 КЗпП).

Основні поняття теми: умови трудового договору, переведення на іншу роботу та переміщення, зміна істотних умов праці, атестація працівників.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 10, 16, 19, 22.

Семінар 3. Випробовування при прийнятті на роботу. Юридичне оформлення трудового договору. Види та зміна умов трудового договору (2 год.)

Тема 15. Загальні підстави та припинення трудового договору з ініціативи працівника та власника (2 год.)

Поняття «припинення трудових правовідносин» і «розірвання трудового договору». Підстави припинення трудових правовідносин, їх класифікація. Припинення трудових правовідносин за підставами, у яких присутня взаємна воля сторін. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.

Розірвання трудового договору з ініціативи власника (роботодавця). Класифікація підстав розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Загальні та спеціальні юридичні гарантії працівникам, що звільняються за ініціативою роботодавця. Попередня згода профспілкового органу на розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця.

Припинення трудового договору в зв'язку з порушенням правил прийому (ст.7 КЗпП). Умови передбачені (п.6 ст.36 КЗпП).

Розірвання трудового договору з ініціативи осіб, які не є стороною трудового договору. Порядок розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Припинення трудових правовідносин.

Періоди, протягом яких власник (роботодавець) не вправі розірвати трудовий договір з власної ініціативи. Вихідна допомога. Розмір і випадки її виплати. Відсторонення від роботи та його відмінність від розірвання трудового договору. Порядок оскарження відсторонення від роботи.

Основні поняття теми: бажання працівника; розрахунок та видача трудової книжки; строковий трудовий договір; ініціатива власника; зміна в організації виробництва; ліквідація, реорганізація, банкрутство, перепрофілювання; скорочення чисельності або штату працівників; повна матеріальна відповідальність; попередження про звільнення; невідповідність займаній посаді; прогул; тимчасова непрацездатність; нетверезий стан чи наркотичне чи токсичне сп'яніння; розкрадання; винні дії керівників;

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 10, 16, 19, 22.

Тема 16. Оформлення звільнення і проведення розрахунку. Відсторонення від роботи (2 год.)

Порядок оформлення звільнення і проведення розрахунку. Правові наслідки звільнення з роботи. Правові наслідки незаконного звільнення працівників Строки розрахунку із звільненим працівником. Вихідна допомога. Оформлення звільнення і проведення розрахунку (ст. 47 КЗпП).

Відсторонення від роботи.

Основні поняття теми: наказ власника; день звільнення; розрахунок; охорона заробітної плати (ст.12 Конвенції №95 МОП); вимушений прогул; відсутність спору; тимчасове усунення (увільнення); допуск до роботи.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Семінар 4. Загальні підстави припинення трудового договору з ініціативи працівника та власника. Відсторонення від роботи (2 год.)

МОДУЛЬ IV. Робочий час. Час відпочинку

Тема 17. Поняття та види робочого часу (2 год.)

Робочий час як інститут трудового права.

Поняття робочого часу. Принципи і методи регулювання робочого часу. Поняття й види режиму робочого часу. Гарантії щодо робочого часу. Види робочого часу

Нормальна тривалість робочого часу. Скорочена тривалість робочого часу. Неповний робочий час.

Особливості регулювання праці окремих категорій працівників. Особливості правового регулювання праці жінок. Особливості правового регулювання праці неповнолітніх. Особливості правового регулювання праці осіб із зниженою працездатністю. Правове регулювання праці осіб, які поєднують роботу з навчанням. Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства. Державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю.

Основні поняття теми: необхідна міра праці; робочий день; робоча зміна; робочий тиждень; нормальний, скорочений, неповний робочий час; ненормований робочий день; елементи режиму; загальний та спеціальний режим; роздроблений робочий день; ненормований робочий день.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Тема 18. Режим робочого часу та його види (2 год.)

Поняття режиму робочого часу, порядок його встановлення. П'яти- і шестиденний робочий тиждень і тривалість щоденної роботи. Початок і закінчення роботи. Робота за змінами. Вахтовий метод організації робіт. Гнучкі графіки роботи. Спеціальний режим правового регулювання робочого часу. Тривалість роботи напередодні святкових,

неробочих і вихідних днів та вночі. Неповний робочий час. Ненормований робочий день.

Основні поняття теми: режим робочого часу, початок і закінчення роботи, робота за змінами, вахтовий метод, гнучкі графіки роботи, неповний робочий час, ненормований робочий день.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Тема 19. Надурочна робота. Облік робочого часу (2 год.)

Поняття «облік робочого часу». Порядок обліку робочого часу. Щоденний і щотижневий облік робочого часу. Підсумковий облік робочого часу. Облікові періоди. Особливості регулювання робочого часу в окремих галузях економіки господарського комплексу країни.

Гнучкий графік роботи. Поділ робочого дня на частини. Підсумковий облік робочого часу.

Поняття і порядок застосування надурочних робіт. Виняткові випадки застосування надурочних робіт. Заборона залучення до надурочних робіт окремих категорій працівників. Граничні норми застосування надурочних робіт. Компенсація за надурочні роботи.

Основні поняття теми: виняткові випадки застосування надурочних робіт (ст.62 КЗпП); згода органу профспілки; підвищена оплата; максимальне часове залучення до робіт; обліковий період; підсумований облік; реєстрація відхилень та простою.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Семінар 5. Надурочна робота. Облік робочого часу (2 год.)

Тема 20. Поняття та види часу відпочинку (2 год.)

Право на відпочинок та його гарантії. Поняття і види часу відпочинку.

Поняття відпочинку та його види. Перерви упродовж робочого дня (зміни) для відпочинку та харчування. Додаткові перерви для годування дитини. Щоденні перерви в роботі (міжзмінні перерви). Щотижневий відпочинок (вихідні дні). Особливості встановлення вихідних днів на безперервно діючих підприємствах і в організаціях, а також у тих, що займаються обслуговуванням населення. Заборона робити у вихідні дні. Винятковий порядок застосування такої роботи. Святкові та неробочі дні.

Основні поняття теми: максимальна тривалість робочого часу; мінімальна тривалість відпочинку; вихідні і святкові дні; соціально-побутові пільги; зміна; міжзмінна перерва; щотижневий відпочинок; неробочі дні;

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Тема 21. Поняття та види відпусток (2 год.)

Щорічна основна відпустка. Види щорічної відпустки. Тривалість щорічної основної відпустки. Тривалість основної щорічної відпустки для окремих категорій працівників, що встановлено іншими актами законодавства. Щорічна додаткова відпустка та її види. Відпустка за умови праці та особливий характер праці.

Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Поєднання роботи з навчанням. Соціально-правове значення поєднання праці з навчанням. Творча відпустка: умови, тривалість і порядок надання. Соціальні відпустки. Види соціальних відпусток.

Відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами. Відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Додаткові відпустки працівникам, які мають дітей.

Оплата відпусток. Порядок обчислення заробітної плати працівникам за час відпустки. Випадки виплати грошової компенсації за невикористані щорічні відпустки.

Відпустки без збереження заробітної плати. Відпустки, що надаються в обов'язковому порядку за бажанням працівника. Відпустки, що надаються за згодою сторін. Тривалість видів відпустки без збереження заробітної плати

Основні поняття теми: відпустка; подвійний розмір компенсації (ст.107 КЗпП); визначена тривалість; час хвороби працівника; щорічні, додаткова, творча, соціальні, без збереження заробітної плати відпустка;

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Тема 22. Стаж роботи, що дає право на щорічну основну відпустку. Порядок надання відпусток (2 год.)

Стаж роботи, що дає право на щорічну основну відпустку.

Порядок надання відпусток. Черговість надання відпусток.

Випадки перенесення щорічної відпустки на вимогу працівника. Підстави перенесення відпустки на інший період.

Випадки відкликання працівника з відпустки.

Основні поняття теми: фактична робота; збереження місця роботи(посади); навчання з відривом від виробництва; шкідливі і важкі умови праці; особливий характер праці; робота вагітних жінок; термін безперервної роботи; дострокове надання відпустки окремим категоріям громадян; черговість надання відпусток; перенесення на інший період на вимогу працівника; перенесення відпустки на інший період роботодавцем; відкликання з щорічної відпустки; додаткові відпустки у зв'язку з навчанням; творча відпустка; соціальна відпустка;

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Семінар 6. Поняття та види часу відпочинку, відпусток. Стаж роботи, що дає право на щорічну основну відпустку. Порядок надання відпусток (2 год.)

МОДУЛЬ V. Оплата праці. Дисциплінарна відповідальність в трудовому праві

Тема 23. Поняття правове регулювання оплати праці (2 год.)

Поняття, функції і принципи оплати праці. Методи правового регулювання оплати праці. Поняття «заробітна плата», її структура. Мінімальна заробітна плата та індексація заробітної плати. Форми виплати заробітної плати.

Поняття системи оплати праці та її види. Відрядна система оплати праці: пряма відрядна, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна, акордна оплата. Погодинна система оплати праці. Бригадна форма організації і стимулювання праці. Державне регулювання оплати праці. Мінімальна заробітна плата та інші обов'язкові норми і гарантії в оплаті праці. Договірне регулювання оплати праці. Організація оплати праці на підприємствах, в установах, організаціях.

Оплата праці робітників. Оплата праці службовців. Оплата праці працівників, які виконують роботи (надають послуги), не властиві основній діяльності галузі (підгалузі).

Оплата праці працівників за надурочну роботу, за роботу у святкові і неробочі дні. Оплата праці за незакінченим відрядним нарядом. Порядок оплати часу простою, а також при освоєнні нового виробництва (продукції). Оплата праці при переведенні на іншу постійну нижчеоплачувану роботу і переміщенні. Оплата праці при тимчасовому переведенні на іншу роботу в разі виробничої потреби, простою.

Основні поняття теми: винагорода; грошовий вираз; основна, додаткова, заохочувальні та компенсаційні виплати; відновлююча, соціальна та стимулююча функція; господарська діяльність; кошти бюджету; відрядні розцінки; преміювання; посадовий оклад; норма виробітку; норма обслуговування; норматив чисельності; нормоване завдання;

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 10, 24-27.

Тема 24. Організація оплати праці (2 год.)

Порядок виплати заробітної плати. Повідомлення працівника про розмір оплати праці. Строки, періодичність і місце виплат заробітної плати. Порядок обчислення середньої заробітної плати. Обмеження відрахувань із заробітної плати.

Строки, періодичність і місце виплати заробітної плати. Гарантії в оплаті праці для працівників при відхиленні від нормальних умов праці. Обчислення середньої заробітної плати.

Поняття “гарантії” та види гарантій. Поняття й види компенсацій. Порядок надання гарантійних і компенсаційних виплат і їх розмір.

Основні поняття теми: індексація зарплати; державний та договірний рівень регулювання зарплати; мінімальна заробітна плата; індекс цін; компенсація, середня заробітна плата.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 10, 24-27.

Тема 25. Нормування праці. Тарифна система (2 год.)

Нормування праці: норми виробітку, норми часу, норми обслуговування. Порядок запровадження, змін і перегляду норм праці. Умови праці, які мають враховуватися при розробленні норм праці. Строк дії норм праці. Збереження попередніх розцінок при впровадженні винаходу або раціоналізаторських пропозицій. Закон України «Про оплату праці» від 24 березня 1995 р. та інші законодавчі акти про оплату праці. Поняття і структура заробітної плати.

Тарифна система оплати праці та її елементи: тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні характеристики (довідники).

Основні поняття теми: тарифна ставка та сітка, розряд; пере тарифікація.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 10, 24-27.

Тема 26. Преміювання працівників (2 год.)

Преміювання працівників.

Право працівника на оплату праці та його захист.

Поняття гарантованих виплат. Гарантійні виплати при переїзді на роботу в іншу місцевість, при службових відрядженнях, при направленні на підвищення кваліфікації, при направленні на обстеження до медичного закладу, для винахідників і реалізаторів.

Доплати і надбавки. Гарантійні доплати. Поняття компенсаційних виплат. Компенсаційні виплати при переїзді на роботу в іншу місцевість, при службових відрядженнях, за використання працівниками свого інструменту, спеціального одягу, взуття, автомобіля тощо для потреб підприємства, установи, організації.

Основні поняття теми: премія; преміювання передбачене системою оплати праці; преміювання поз системою оплати; зниження та позбавлення премії; цільове призначення премії; суб’єктивне право на заохочення; винагорода за підсумками роботи за рік; інтенсивність і напруженість праці; сумісність професій; обсяг робіт; робота в

нічний час; фонд оплати праці; основні гарантійні виплати; компенсаційні виплати; заборона дискримінації; компенсація в разі затримки.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 10, 24-27.

Семінар 7. Поняття правове регулювання праці. Преміювання працівників (2 год.)

Тема 27. Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення (2 год.)

Поняття трудової дисципліни. Правове регулювання трудової дисципліни. Правові методи забезпечення трудової дисципліни: створення необхідних організаційних та економічних умов для нормальної високопродуктивної роботи; метод переконання (виховання); метод заохочення; метод примусу; метод свідомого ставлення до праці.

Поняття внутрішнього трудового розпорядку. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Система нормативних актів, що регулюють порядок здійснення трудової діяльності. Види правил внутрішнього трудового розпорядку: типові, галузеві, локальні. Правові наслідки відсутності в організації правил внутрішнього трудового розпорядку.

Структура і зміст правил внутрішнього трудового розпорядку. Статути і положення про дисципліну. Основні трудові обов'язки сторін трудового договору. Основні трудові обов'язки працівників. Основні обов'язки роботодавця.

Поняття заохочення за успіхи в роботі. Підстави заохочення. Соціально-правове значення заохочень у забезпеченні трудової дисципліни. Види заохочень: за способом впливу на працівників, за оформленням і закріпленням у правових актах, за сферою дії, за органами застосування заохочень. Порядок застосування заохочень за успіхи в роботі. Заохочення за особливі трудові заслуги. Державні нагороди.

Основні поняття теми: основний принцип трудового права; елемент трудового правовідношення; інститут трудового права; виробнича дисципліна праці; методи дисципліни; процес трудової діяльності; норми загального значення; норми спеціального призначення; типові, галузеві, локальні ПВТР; статути та положення про дисципліну; оцінка праці; система стимулювання праці; види та підстави заохочень, порядок застосування; моральні і матеріальні, індивідуальні та колективні;

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 12-13.

Тема 28. Юридична відповідальність за порушення трудової дисципліни (2 год.)

Відповідальність за порушення трудової дисципліни. Поняття та склад дисциплінарного проступку. Поняття та види дисциплінарної відповідальності працівників. Загальна дисциплінарна відповідальність. Спеціальна дисциплінарна відповідальність. Нормативно-правові акти щодо спеціальної дисциплінарної відповідальності. Підстави дисциплінарної відповідальності. Основні ознаки дисциплінарної відповідальності працівників. Законність. Обґрунтованість і справедливність: індивідуалізація видів дисциплінарного стягнення; обмеження строку дії дисциплінарного стягнення.

Правові гарантії притягнення працівника до дисциплінарної відповідальності. Загальний порядок притягнення працівника до дисциплінарної відповідальності. Стадії накладення дисциплінарного стягнення. Виявлення дисциплінарного проступку. Застосування дисциплінарного стягнення. Виконання дисциплінарного стягнення.

Дисциплінарні стягнення та їх види. Види дисциплінарних стягнень, що застосовуються до окремих категорій працівників. Порядок застосування дисциплінарних стягнень. Органи, правомочні застосовувати дисциплінарні стягнення.

Строк для застосування дисциплінарного стягнення. Дисциплінарні звільнення. Оскарження та зняття дисциплінарного стягнення. Гарантії для працівників, обраних до профспілкових органів, у разі їх притягнення до дисциплінарної відповідальності. Інші заходи правового впливу, що застосовуються до порушників трудової дисципліни. Застосування заходів громадського впливу до порушників трудової дисципліни.

Строки і порядок застосування дисциплінарних стягнень, порядок їх зняття. Особливості застосування дисциплінарних стягнень для окремих категорій працівників. Юридичне значення заходів громадського впливу та громадських стягнень.

Основні поняття теми: охорона праці; невиконання та ухиленні від виконання трудового договору; порушення правил і норм; дисциплінарна та матеріальна відповідальність; правовий механізм; проступок; суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт, об'єктивна сторона; ступінь шкідливості; дія в часі; догана; звільнення; строки накладення; оскарження; спеціальний вид; вимоги морального змісту; аморальна поведінка; пониження в класі та посаді.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 12-13.

Семінар 8. Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення. Юридична відповідальність за порушення трудової дисципліни (2 год.)

МОДУЛЬ VI. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Охорона праці

Тема 29. Поняття та загальна характеристика матеріальної відповідальності (2 год.)

Поняття і функції матеріальної відповідальності, її відмінності від майнової відповідальності осіб в інших галузях права. Взаємні обов'язки працівника та роботодавця в трудових правовідносинах щодо дбайливого ставлення до майна підприємства, установи, організації. Підстава й умови матеріальної відповідальності працівників. Випадки, що виключають матеріальну відповідальність працівників.

Види матеріальної відповідальності. Випадки повної матеріальної відповідальності. Обмежена матеріальна відповідальність працівників та її випадки. Договори про повну індивідуальну матеріальну відповідальність.

Основні поняття теми: відшкодування шкоди під час трудових обов'язків (ст.441 ЦК України); шкода заподіяна сторонами трудового договору; винне, протиправне невиконання, неналежного виконання трудових обов'язків; відповідальність працівників і роботодавців; бездіяльність; незаконне звільнення; каліцтво; пряма дійсна шкода; обмежена матеріальна відповідальність; крайня необхідність; причинний взаємозв'язок; повна матеріальна відповідальність; вичерпний перелік.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Тема 30. Визначення розміру шкоди та порядок її відшкодування (2 год.)

Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність працівників.

Визначення розміру шкоди, порядок відшкодування.

Порядок визначення розміру заподіяної шкоди. Строки притягнення працівників до матеріальної відповідальності. Обставини, які підлягають урахуванню при визначенні розміру шкоди та його зменшенні. Порядок покриття шкоди.

Матеріальна відповідальність роботодавця за шкоду, заподіяну працівнику.

Основні поняття теми: :письмовий договір про колективну (бригадну) матеріальну

відповідальність; зберігання, обробка, продаж цінностей; неможливість розмежування; Типовий договір; відсутність в Переліку – втрата юридичної сили; фактична втрата; кратне обчислення; позов; корислива мета; моральна шкода; майновий і немайновий характер.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 1-4, 8, 10.

Тема 31. Поняття охорони здоров'я на виробництві та її правове забезпечення (2 год.)

Поняття «охорона праці», її зміст. Основні принципи державної політики в галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці під час укладення трудового договору та під час роботи. Правове регулювання організації охорони праці на виробництві.

Організація охорони здоров'я та працездатності працівників на підприємстві. Правовий статус служби охорони праці на підприємстві. Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді. Навчання, інструктаж і перевірка знань працівників із питань охорони праці. Атестація робочих місць за умовами праці.

Охорона здоров'я жінок, неповнолітніх та осіб зі зниженою працездатністю.

Основні поняття теми: охорона здоров'я; здорові умови праці; профілактика травматизму; отруєнь; державні стандарти; техніка безпеки; виробнича санітарія; Типове положення; інструктаж; припис спеціаліста з охорони праці; фінансування охорони; попередні та періодичний інструктаж; рівність жінок пільги та додаткові гарантії; шкідливі і важкі роботи; нічний час; переведення; надурочні роботи; звільнення; ліквідація; вагітність та пологи; неповнолітні; медичний огляд; звільнення неповнолітніх; дискримінація інвалідів; рекомендації МСЕК.

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 1-4, 8, 10.

Семінар 9. Поняття та загальна характеристика матеріальної відповідальності. (2 год.)

Тема 32. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві (2 год.)

Травмування працівників та професійні захворювання.

Аварії, пов'язані з виробництвом.

Розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Розслідування нещасних випадків невиробничого характеру. Перелік обставин, за яких настає страховий випадок державного соціального страхування громадян. Поняття нещасного випадку та професійного захворювання. Контроль за своєчасним та повним розслідуванням.

Основні поняття теми: оборона країни; стихійне лихо; виробнича аварія; Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій; Закон України результат перевірки; акт форма Н-1; комісія з розслідування;

Основна література: 1-5 . Додаткова література: 1-4, 8, 10.

Тема 33. Загальнообов'язкове державне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань (2 год.)

Державне управління охороною праці. Компетенція Кабінету Міністрів України, міністерств і відомств, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці.

Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Права і відповідальність посадових осіб спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці. Уповноважені найманими працівниками особи з питань

охорони праці. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці

Основні поняття теми: державний нагляд за охороною праці; державний нагляд, громадський контроль, відповідальність.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10.

Семінар 10. Поняття охорони здоров'я на виробництві та її правове забезпечення (2 год.)

МОДУЛЬ VII. Професійне навчання і підвищення кваліфікації працівників.

Трудові спори

Тема 34. Правові питання організації професійного навчання. Пільги для працівників, які навчаються у середніх та вищих закладах освіти (2 год.)

Професійна підготовка і підвищення кваліфікації працівників.

Індивідуальне, бригадне курсове навчання молоді.

Права та обов'язки роботодавця з підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів. Права працівників на професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації. Порядок оплати за час виробничого навчання, перекваліфікації, а також при навчанні іншим професіям.

Встановлення скороченого робочого часу. Звільнення від роботи без збереження заробітної плати. Додаткова відпустка. Час надання відпусток працівникам, які навчаються в середніх закладах освіти. Підготовка фахівців у вищих закладах освіти без відриву від виробництва. Аспірантура.

Основні поняття теми: професійно-технічні навчальні заклади; професія та спеціальність; учні; малі терміни навчання; кваліфікований майстер; прикріплення до бригади; курси; розряд; категорія, вечірня школа; очна і заочна форма навчання при загальноосвітніх школах; скорочена тривалість робочого часу; розмір зарплати; міжсезонний період; перевідний іспит, заочне навчання; дистанційне навчання; рецензування письмових завдань; складання іспитів; додаткова оплачувана відпустка; інша тривалість відпусток у зв'язку з навчанням; творча відпустка; просування по роботі.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 12-13.

Тема 35. Поняття трудових спорів (2 год.)

Поняття «трудові спори». Види трудових спорів. Класифікація трудових спорів по видах. Причини й обставини виникнення трудових спорів. Принципи розгляду трудових спорів. Особливості розгляду окремих видів трудових спорів.

Порядок, строки, виконання рішень комісії з трудових спорів (КТС) по індивідуальних трудових спорах. Особливості виконання судових рішень по трудових спорах. Поняття «колективні трудові спори», їх предмет, сторони.

Правове становище незалежного посередника. Правове становище Національної служби посередництва і примирення. Примирна комісія, її склад і компетенція. Трудовий арбітраж, його склад і компетенція.

Основні поняття теми: трудові спори, комісії з трудових спорів, колективні трудові спори, незалежний посередник, Національної служби посередництва і примирення, примирна комісія, трудовий арбітраж.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 12-13.

Тема 36. Порядок вирішення індивідуальних трудових спорів (2 год.)

Індивідуальні трудові спори та їх види. Органи з розгляду індивідуальних трудових спорів. Комісія з трудових спорів (КТС): порядок створення, компетенція. Порядок і строки розгляду індивідуального трудового спору в КТС. Винесення рішення та його виконання.

Розгляд трудових спорів у судовому порядку. Компетенція районного (міського) суду. Трудові спори, що підлягають безпосередньому розгляду в районних (міських) судах. Розгляд трудових спорів про поновлення на роботі.

Основні поняття теми: розгляд судом; окремі категорії працівників; класні чини та службові ранги; звільнення; відмова в прийнятті на роботу; наявність гарантій; виборні працівники.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 12-13.

Тема 37. Порядок вирішення колективних трудових спорів (2 год.)

Колективні трудові спори. Поняття колективних трудових спорів та їх класифікація. Причини виникнення колективних трудових спорів. Органи з розв'язання колективних трудових спорів. Примирні комісії. Трудовий арбітраж. Незалежний посередник. Національна служба посередництва і примирення.

Основні поняття теми: колективний договір; Національна служба посередництва і примирення; статус члена примирної комісії; рішення – протокол; посередник; реєстрація висунутих вимог.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 12-13.

Тема 38. Страйк як крайній засіб вирішення колективного трудового спору (2 год.)

Право на страйк і його обмеження. Здійснення права на страйк. Гарантії та правове становище працівників у зв'язку з проведенням страйку. Відповідальність за порушення законодавства про колективні трудові спори.

Основні поняття теми: страйк, колективні трудові спори.

Основна література: 1-5 . *Додаткова література:* 1-4, 8, 10, 12-13.

Семінар 11. Порядок вирішення трудових спорів (2 год.)

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Трудове право» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5		Модуль 6		Модуль 7	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
1. Відвідування лекцій	1	5	5	5	5	6	6	6	6	6	6	5	5	5	6
2. Відвідування семінарів	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
3. Відвідування практичних	1														
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10	1	10	1	10	1	10	1	10	1	10
Робота на практичному занятті	10														
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30													1	30
Разом			36		36		38		38		38		37		67
Максимальна кількість балів		290													
Розрахунок коефіцієнта		4,83													

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1	Класифікація відносин, що складають предмет трудового права. Метод трудового права та його особливості. Галузеві принципи трудового права. Гарантії діяльності профспілок. Гарантії прав профспілок і виборних профспілкових працівників. Захист прав професійних спілок і відповідальність посадових осіб за їх порушення	5
2	Співвідношення трудового законодавства з положеннями колективного договору та угод. Вирішення спорів між сторонами колективного договору, угоди. Відповідальність за порушення законодавства про колективні договори та угоди. . Правові відносини органів працевлаштування з підприємствами, установами, організаціями.	5
3	Обмеження щодо спільної роботи родичів на підприємстві, в установі, організації. Заборона вимагати виконання роботи, не обумовленої трудовим договором. Атестація працівників. Поняття, значення та порядок проведення атестації. Правові наслідки атестації.	5
4	Нагляд і контроль за додержанням законодавства, їх поняття та відмінності. Громадський контроль за додержанням законодавства про працю. Розмежування надурочних робіт і ненормованого робочого дня. Пільги для працівників, які поєднують роботу з навчанням	5
5	Форми заробітної плати та матеріального стимулювання праці: премії та винагороди (дивіденди) за підсумками роботи за місяць та за рік. Надбавки і добавки до заробітної плати за високу кваліфікацію та майстерність. Гарантії для працівників, обраних на виборні посади. Гарантії працівникам на час виконання державних і громадських обов'язків. Переваги і пільги для працівників, які успішно і сумлінно виконують трудові обов'язки.	5
6	Підстави й порядок укладення договорів про повну колективну (бригадну) матеріальну відповідальність. Інформація роботодавця про стан охорони праці на виробництві. Добровільні об'єднання громадян, працівників і спеціалістів з охорони праці. Економічне стимулювання охорони праці. Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці	5
7	Гарантії та компенсації працівникам, направленим на підвищення кваліфікації. Порядок мирних процедур вирішення колективних трудових спорів. Порядок поновлення на роботі й стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу.	5
	Разом	35

Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізнені знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення модульного контролю – модульна контрольна робота

Форма проведення – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на теоретичні питання (розв'язання юридичних задач) оцінюються в залежності від правильності та повноти відповіді.

Виконання тестових завдань оцінюється в 1 бал за кожну правильну відповідь

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 15 балів

Виконання 10 тестових завдань – 10 балів. Всього балів – 25.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення семестрового контролю – екзамен у 8 семестрі

Умова допуску – виконання всіх видів практичних завдань з дисципліни і отримання від 35 до 60 балів за семестр.

Форма проведення екзамену – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 40 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 30 балів

Виконання тестових завдань – 10 балів

Перелік допоміжних матеріалів: немає

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Предмет, методи, джерела трудового права.
2. Поняття «праця», ознаки найманої праці.
3. Функції трудового права.
4. Поняття, система та види джерел трудового права.
5. Працівники як суб'єкти трудових правовідносин.
6. Трудові правовідносини.

7. Працівники як суб'єкти трудового права, трудового договору, трудових правовідносин.
8. Повноваження трудового колективу та їх класифікація.
9. Органи трудового колективу (загальні збори, рада трудового колективу) та їх компетенція.
10. Професійні спілки як суб'єкти трудових правовідносин.
11. Об'єднання роботодавців як суб'єкти трудових правовідносин.
12. Роботодавці (юридичні та фізичні особи) як суб'єкти трудового права.
13. Державні органи як суб'єкти трудового права
14. Служба зайнятості.
15. Особливості соціально-партнерських відносин в трудовому праві.
16. Поняття та сторони колективних договорів та колективних угод.
17. Колективні угоди: поняття і сторони. Зміст колективного договору.
18. Сторони колективного договору. Порядок укладення колективного договору.
19. Реалізація колективного договору та контроль за виконанням його умов.
20. Поняття, категорії зайнятого населення і державні гарантії у сфері зайнятості.
21. Законодавство про зайнятість населення.
22. Поняття працевлаштування. Правові форми працевлаштування.
23. Поняття підходящої роботи.
24. Професійна підготовка і перепідготовка незайнятих громадян.
25. Правові відносини органів працевлаштування з громадянами.
26. Права й обов'язки громадян, які звернулися з питаннями працевлаштування.
27. Безробітні та їх правовий статус.
28. Сторони і зміст трудового договору.
29. Відмінність трудового договору від цивільно-правових угод про працю.
30. Умови трудового договору (контракту) та їх правове значення.
31. Порядок укладення трудового договору (контракту).
32. Види трудових договорів: за строком дії, змістом, порядком укладення.
33. Призначення випробування. Випробувальний термін.
34. Юридичне оформлення трудового договору.
35. Документи, що подаються при прийнятті на роботу. Трудова книжка працівника.
36. Правові питання підготовки кадрів на виробництві.
37. Види та зміна умов трудового договору.
38. Поняття переведення на іншу роботу та його відмінність від переміщення.
39. Загальні підстави та припинення трудового договору з ініціативи працівника та власника.
40. Розірвання трудового договору з ініціативи осіб, які не є стороною трудового договору.
41. Припинення трудових правовідносин.
42. Оформлення звільнення і проведення розрахунку. Відсторонення від роботи.
43. Поняття та види робочого часу. Поняття й види режиму робочого часу.
44. Нормальна тривалість робочого часу. Скорочена тривалість робочого часу. Неповний робочий час.
45. Особливості регулювання праці окремих категорій працівників.
46. Поняття режиму робочого часу, порядок його встановлення.
47. Робота за змінами. Вахтовий метод організації робіт. Гнучкі графіки роботи.
48. Надурочна робота.

49. Облік робочого часу.
50. Поняття та види часу відпочинку.
51. Щорічна основна відпустка. Види щорічної відпустки.
52. Щорічна додаткова відпустка та її види.
53. Відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами. Відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.
54. Поняття, функції і принципи оплати праці.
55. Поняття «заробітна плата», її структура. Мінімальна заробітна плата та індексація заробітної плати.
56. Поняття системи оплати праці та її види. Порядок виплати заробітної плати.
57. Нормування праці: норми виробітку, норми часу, норми обслуговування.
58. Тарифна система оплати праці та її елементи: тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні характеристики (довідники).
59. Преміювання працівників.
60. Доплати і надбавки.
61. Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення.
62. Поняття внутрішнього трудового розпорядку.
63. Відповідальність за порушення трудової дисципліни. Дисциплінарні стягнення та їх види.
64. Поняття і функції матеріальної відповідальності, її відмінності від майнової відповідальності осіб в інших галузях права.
65. Визначення розміру шкоди та порядок її відшкодування.
66. Поняття «охорона праці», її зміст.
67. Організація охорони здоров'я та працездатності працівників на підприємстві.
68. Охорона здоров'я жінок, неповнолітніх та осіб зі зниженою працездатністю.
69. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві.
70. Травмування працівників та професійні захворювання.
71. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.
72. Правові питання організації професійного навчання.
73. Поняття «трудові спори». Види та класифікація трудових спорів по видах.
74. Правове становище незалежного посередника.
75. Правове становище Національної служби посередництва і примирення.
76. Примирна комісія, її склад і компетенція.
77. Індивідуальні трудові спори та їх види.
78. Розгляд трудових спорів у судовому порядку.
79. Порядок вирішення колективних трудових спорів.
80. Страйк як крайній засіб вирішення колективного трудового спору.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	100-90	Відмінно
B	82-89	Дуже добре
C	75-81	Добре
D	69-74	Задовільно
E	60-68	Достатньо
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

7. Навчально-методична карта дисципліни «Трудове право»

Разом: 210 год., лекції – 76 год., семінарські заняття – 22 год., індивідуальна робота – 28 год., самостійна робота – 70 год., підсумковий контроль – 14 год.
На VII сем.: 120 год., лекції – 44 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 16 год., самостійна робота – 40 год., підсумковий контроль – 8 год.

Модуль	МОДУЛЬ I				МОДУЛЬ II				МОДУЛЬ III				МОДУЛЬ IV									
Назва модуля	Предмет, метод, система, джерела, принципи та функції трудового права. Трудові правовідносини				Колективні договори та угоди. Забезпечення зайнятості та працевлаштування громадян України				Поняття та особливості укладення трудового договору. Припинення трудового договору				Робочий час. Час відпочинку									
Лекції																						
Дати																						
Теми лекцій	Предмет, методи, джерела <u>т</u> рудового права	Принципи, функції, відмежування <u>т</u> рудового права від інших галузей права	Працівники як суб'єкти <u>т</u> рудових <u>п</u> равовідносин	Професійні спілки як суб'єкти <u>т</u> рудових <u>п</u> равовідносин	Об'єднання роботодавців як суб'єкти <u>т</u> рудових <u>п</u> равовідносин	Поняття, сторони та зміст <u>к</u> олективного договору	Колективні переговори та укладення <u>к</u> олективного договору, угоди	Поняття, категорії зайнятого <u>н</u> аселення і державні гарантії у сфері <u>з</u> айнятості	Правові питання організації <u>п</u> рацевлаштування державною <u>с</u> лужбою зайнятості	Правове забезпечення зайнятості і <u>п</u> рацевлаштування	Поняття, сторони зміст <u>т</u> рудового <u>д</u> оговору	Випробовування при прийнятті на <u>р</u> оботу	Юридичне оформлення <u>т</u> рудового <u>д</u> оговору. Види та зміна умов <u>т</u> рудового <u>д</u> оговору	Види та зміна умов <u>т</u> рудового <u>д</u> оговору	Загальні підстави та припинення <u>т</u> рудового <u>д</u> оговору з ініціативи <u>п</u> рацівника та власника	Оформлення звільнення і <u>п</u> роведення розрахунку. <u>В</u> ідсторонення від роботи	Поняття та види <u>р</u> обочого часу	Режим <u>р</u> обочого часу та його види	Надурочна робота. Облік <u>р</u> обочого часу	Поняття та види <u>в</u> ідпочинку	Поняття та види <u>в</u> ідпусток	Стаж роботи, що дає право на <u>щ</u> орічну основну відпустку. <u>П</u> орядок надання відпусток
Теми семінарських занять				Семінар 1. Трудові правовідносини (2 год.)				Семінар 2. Колективні договори та угоди. Державні гарантії у сфері зайнятості (2 год.)				Семінар 3. Випробовування при прийнятті на роботу. Юридичне оформлення <u>т</u> рудового <u>д</u> оговору. (2 год.)		Семінар 4. Загальні підстави припинення <u>т</u> рудового <u>д</u> оговору. Відсторонення від <u>р</u> оботи (2 год.)		Семінар 5. Надурочна робота. Облік <u>р</u> обочого часу (2 год.)				Семінар 6. Поняття та види часу <u>в</u> ідпочинку, відпусток. Стаж роботи, що дає право на щорічну основну відпустку. <u>П</u> орядок надання відпусток (2 год.)		
Поточний контроль				Модульна контрольна робота				Модульна контрольна робота					Модульна контрольна робота								Модульна контрольна робота	
Підсумк. контроль	Екзамен																					

Модуль	МОДУЛЬ V.						МОДУЛЬ VI.						МОДУЛЬ VII.																			
Назва модуля	Оплата праці. Дисциплінарна відповідальність в трудовому праві						Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Охорона праці						Професійне навчання і підвищення кваліфікації працівників. Трудові спори																			
Лекції																																
Дати																																
Теми лекцій	Поняття правове регулювання оплати праці		Організація оплати праці		Нормування праці. Тарифна система		Преміювання працівників		Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення		Юридична відповідальність за порушення трудової дисципліни		Поняття та загальна характеристика матеріальної відповідальності		Визначення розміру шкоди та порядок її відшкодування		Поняття охорони здоров'я на виробництві та її правове забезпечення		Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві		Загальнообов'язкове державне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань		Правові питання організації професійного навчання. Пільги для працівників, які навчаються у середніх та вищих закладах освіти		Поняття трудових спорів		Порядок вирішення індивідуальних трудових спорів		Порядок вирішення колективних трудових спорів		Страйк як крайній засіб вирішення колективного трудового спору	
Теми семінарських занять				Семінар 7. Поняття правове регулювання праці. Преміювання працівників (2 год.)			Семінар 8. Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення. Юридична відповідальність за порушення трудової дисципліни (2 год.)				Семінар 9. Поняття та загальна характеристика матеріальної відповідальності. (2 год.)			Семінар 10. Поняття охорони здоров'я на виробництві та її правове забезпечення (2 год.)										Семінар 11. Порядок вирішення трудових спорів (2 год.)								
Поточний контроль						Модульна контрольна робота									Модульна контрольна робота																Модульна контрольна робота	
Підсумковий контроль	Екзамен																															

8. Рекомендована література

Законодавча база:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30 (із змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до Конституції України» // Відомості Верховної Ради. – 2005. – № 2).
2. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – №50.
3. Закон України «Про відпустки» від 15 листопада 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - №2.
4. Закон України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. / Відомості Верховної Ради України. – 1993. - №8.
5. Закон України «Про колективні договори і угоди» від 1 липня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - №36
6. Закон України «Про оплату праці» від 24 березня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - №17.
7. Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №49.
8. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - №45.
9. Кодекс законів про працю України [Текст]. Постанови Пленуму Верховного Суду України з питань трудового права : станом на 27 лют. 2012 р. : відповідає офіц. тексту / [упоряд.: Прилипко С. М., Ярошенко О. М.]. - Х. : Право, 2012. - 155 с.
10. Кодекс законів про працю України: Офіційний текст. - К.: Атіка, 2009. - 104 с.

Базова

1. Волошина С.М. Трудове право України [Текст] : навч. посіб. / [С. М. Волошина, А. М. Соцький, В. І. Щербина] ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - Чернівці : Технодрук, 2015. - 187 с.
2. Гетьманцева Н.Д. Трудове право України [Текст] : навч.-метод. посіб. / Н. Д. Гетьманцева, І. Г. Козуб ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2015. - 135 с.
3. Іванов Ю.Ф. Трудове право України [Текст] : навч. посіб. / Ю. Ф. Іванов, М. В. Іванова ; Нац. акад. внутр. справ. - Київ : Алерта : Правова єдність, 2016. - 222 с.
4. Прилипко С.М. Трудове право [Текст] : посіб. для підгот. до держ. іспиту / С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко. - Харків : Право, 2015. - 228 с.
5. Трудове право України [Текст] : підручник / [Вишновецька С. В. та ін. ; за заг. ред. М. І. Іншина, В. Л. Костюка, В. П. Мельника] ; Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.", Ф-т правн. наук, Нац. ун-т "Остроз. акад.", Ін-т права ім. І. Малиновського, Київ. ін-т Нац. ун-ту "Одес. юрид. акад.". - Київ : Леся, 2015. - 531 с.

Додаткова

1. Трудове право України : підручник / Ю.П.Дмитренко. — К.: Юрінком Інтер, 2009. — 624 с.
2. Трудове право України: Навчальний посібник. — Вид. 2-ге, змінене і доповнене / За ред. П. Д. Пилипенка. — К.: Істина, 2007. - 208 с.

3. Трудове право України у запитаннях та відповідях: Навчально-методичний посібник / За ред. В.В. Жернакова. - Х.: Одісей, 2010. - 280 с.
4. Прилипко С.М., Ярошенко О.М. Трудове право України: Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Х. : ФІНН, 2009. – 728 с.
5. Прилипко С.М., Ярошенко О.М. Трудове право України: Підручник. – 4-те вид., перероб. і доп. – Х. : ФІНН, 2011. – 800 с.
6. Трудове право [Текст] : підручник / [В. В. Жернаков та ін.] ; за заг. ред. В. В. Жернакова ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». - Х. : Право, 2012. - 494 с.
7. Трудове право України в схемах і таблицях [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко, О. Є. Костюченко, Д. С. Підкопай. - Х. : ФІНН, 2010. - 557 с.
8. Болотіна Н.Б. Трудове право України: Підручник. — 4-те вид., стер. — К.: Вікар, 2006. — 725 с.
9. Трудове право України: Академічний курс: Підруч. для студ. юурид. спец. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, З. Я. Козак та ін.; За ред. П. Д. Пилипенка. — 2-е вид., перероб. і доп. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. — 544 с.
10. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю / Сличинський Б.С, Зуб І.В., Ротань В.Г. // Вид. 8-ме, доп. та перероб. -К.: Вид-во А.С.К., 2007.
11. Трудове право України: Академічний курс: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. П.Д. Пилипенка. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 536 с.
12. Запара С. Генезис юридичного змісту поняття “колективні трудові спори (конфлікти)” // Право України. – 2003. – № 8. – С. 113.
13. Лазор В. В. Проблеми правового регулювання трудових спорів і конфліктів за умов формування ринкових відносин в Україні: Автореф. дисертації на здобуття наук. ступ. д.ю.н. – Київ, 2005. – 40 с.
14. Гевел О. Трудова функція та порядок її визначення // Право України. – 2002. – № 4. – С.89-93.
15. Комарницький В.І. Трудове право України [Текст] : практикум : [навч. посіб.] / [В. І. Комарницький] ; за ред. канд. юрид. наук, доц. В. І. Комарницького ; ПВНЗ "Буковин. ун-т". - Чернівці : Місто, 2015. - 167 с.
16. Лещух Д.Р. Оформлення трудового договору: проблеми термінології та правового регулювання. // Вісник Львівського університету. - Серія юридична. – Вип. 38. – Львів, 2003. – С. 369-374
17. Парпан Т.В. Істотні умови трудового договору. Автореферат дисерт. на здобуття наук. ступ. к.ю.н. – Київ, 2005. – 16 с.
18. Парпан Т.В. Про недійсність умов трудового договору // Вісник Львів. ун-ту. – Сер. юрид., 2002. – Вип.37. – С. 354-358.
19. Пилипенко П.Д. Підстави виникнення індивідуальних трудових правовідносин. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2003. – 146 с.
20. Парпан Т.В. Про переведення на іншу роботу та зміну умов трудового договору // Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної наукової конференції студентів та аспірантів / Вісник Хмельницького ін-ту регіонального управління та права. – Спецвипуск №1. – 2002. – С.144-145.

22. Пилипенко П.Д. Про істотні умови трудового договору та проблеми, пов'язані з переведенням і переміщенням працівників // Вісник Львівського ун-ту. – Сер. юрид. – Вип.37. – 2002. – С.337-342.
23. Бондар Я., Роман Г. Динаміка перманентної проблеми (Політична складова реформування заробітної плати: соціальний діалог чи класова боротьба?) // Профспілки України – 2002. - №5.
24. Лаптії І. Оплата праці як соціально-економічна та правова категорія // Право України – 2005р. - №1.
25. Осовий Г. Заробітна плата як дзеркало чесноти держави, порядності роботодавців і сили профспілок // Профспілки України – 2002. - №5.
26. Ростова Л., Жулан І. Оплата праці: точка зору професіоналів // Профспілки України – 2003. - №6.
27. Фурик І.Я. Мотиваційна роль заробітної плати у трудових правовідносинах // Вісник Львівського ун-ту. Серія юрид. – Львів. – 2002. - № 37.

9. Додаткові ресурси:

1. Електронна юридична бібліотека <http://law.biz.ua/pages/category08.html>
2. Трудове право України : підручник / Ю.П.Дмитренко. — К.: Юрінком Інтер, 2009. — 624 с. <http://www.yurincom.com/files/content/TrPravo.pdf>
3. Болотіна Н.Б. Трудове право України: Підручник. — 4-те вид., стер. — К.: Вікар, 2006. — 725 с.
4. http://expertprava.ucoz.ru/load/trudove_pravo/elektronni_pidruchniki/trudove_pravo_ukrajini/1-1-0-38
5. Трудове право України: Навчальний посібник. — Вид. 2-ге, змінене і доповнене / За ред. П. Д. Пилипенка. — К.: Істина, 2007. - 208 с. http://expertprava.ucoz.ru/load/trudove_pravo/elektronni_pidruchniki/trudove_pravo_ukrajini/1-1-0-59